

Ummæli:

Her standa fyra skyldreingir. Teir eru frá vinstru: Dánjal Jákup Joensen, sum í dag býr á Skála. Hans Jákup Sigvardsen á Argjum. Hans Jákup Joensen, bispur og Kornelius Johannesen, við Gjógv

teimum menniskjum, honum untist at vaksa upp í millum, og alla tíðina við virðing fyri teimum.

Ein annar tóni, er hann so yvir ella undir, er glada kristna sannføring hansara etiskt grundarlag fyri øllum, bæði tí, sum var, og tí, sum eftir kom. Hon skaðar ongantíð stílin; birtir heldur uppundir sum andlig inspiratión.

Torvið

Tann fløvin, føroyingar, og ikki bara Gjáarmenn, skuldu fáa, mátti koma úr torvinum. Petur Jacob hevur áður skrivað heiðurslenta rígerð um torvið og allan tann kultúrform, sum arbeiddi við torvinum var.

Sum fyrsta kapitull eru ikki færri enn einar 55 síður um torvið. Tað er bæði spennandi og lívgandi lestur hjá teimum, ið sum barn hava upplivað tær bjørtu og stuttligu løturnar burtur í torvi. Alt er við í byrjanini um torvheimarnar, við staðanovnum, sum mugu hava týðning fyri føroyska mál-søgu (eins og øll hini staðanovni, hann nevnið í øðrum samanhangum), um hon nakrantíð verður skrivað, eldar á heiðini, at fara eftir torvi, og so grundigur, sum hann er, endar hann við torvinum í komfyrinum, og fyri at gera alt liðugt við øskuni, teirri seinastu leivdini av øllum hesum stríði.

Hoyggi og grind og seyður

Kúgvinn var, ið hvussu er, eitt álit í hvørjum húsi. Uttan hoyggi var eingin kúgv.

Lesarin fær at vita, hvussu alt tað arbeiddi gekk fyri seg. Aftur her er logikkurin so greiður og systematiskur (og tað skal logikkur helst vera). Her fæst at vita, hvussu alt æt í hoyggingarlívinum. Sjálvandi byrjandi við at binda í og brýna og alt, sum liggur ímillum, áðrenn borið verður inn.

Gott og neyðugt mundi vera at eiga saltgrind í tunni. Gjógv er ikki hvalvág, so Gjáarmenn máttu ofta fara langt í grind og eftir grind. Grind á tí høgliga Funningsfirði mundi vera so sjáldan. Gjáarmenn fíru ikki fyri at fara í grind, sum var ríkin á Fuglafjørð, á Gøtu, inn í Vág, til Hvannasund ella út í Sundalagið.

Hvussu hart lívið var, er tann frásøgnin um, tá ið pápi Petur Jacob 15 ára gamal fór til gongu til Vestmanna í grind saman við Sofus Debes handelsmanni, út til Norðskála, yvirum til Nesvíkar og haðan til Hvalvíkar, so til gongu upp um fjøll til Vestmanna og so sjálvandi aftur til Gjár. Guðsgávan mátti ikki fara so. Hetta var stutt eftir, at pápi Karl Jacob, Petur Jacob á Fløtti, sum var kendur skipari, var burturgingin við Klaksvíkarskipinum, „Kristinu“ við tveimum sonum.

Tá vóru Føroyingar so frægt kristnir, at teir hildu hvíluðagin heilagan. Rit-hövdundurinn nevnið tó, at tá ið grindaboð vóru, vórðu tey eisini borin í kirkjuna, og at menninir skundaðu sær ljóðliga út haðan og í grind.

Seiðurin mundi ofta vera

gott fíkast sum dögverðamat. Seiðaróður ella dyrging var eisini fyri stórar smádreingir, tá ið skipsmenninir vóru burtur. Oftast við eldri og gomlum monnum. Eisini har, sum menn dyrgdu, eru at finna øll staðanovni, har sum dyrgt plagdi at verða. Har kundu dreingirnir, um ikki annað, læra at kenna seiðaleiðirnar og læra at syfta.

Men tað var ikki bara á dyrging, at menn fingi seið. Eins og allastaðni í Føroyum var altíð eitt „seiðaberg“. Hvør bygðadrongur minnst ikki tær løturnar?

Sambandið við „umheimin“

Til Gjár var eingin vegur fyrr enn seint í 1950-árunum, tá ið vegur varð gjørdur til Eiðis og Funnings. Har mátti nógv gangast hjá teimum, sum skuldu av bygðini, ikki minst hjá skipsmonnum. Gjógv er brimpláss, so tað var javnan um veturin, at strandfarskipini „Pride“, „Poppy“, „Smyril“ og „Ternan“ ikki kundu koma á Gjógv. Tey kundu tó tá ofta koma á Funning, og fóru Gjáarmenn til Funnings eftir vør-uni. Har var altíð blítt at koma, væl var millum bygðirnar, og altíð fekst ein drekkamuður. Hesar vørur vóru oftast til handlarnar.

Men tað var tungt at ganga niðan Hóvabrekku og ofta hált niðan móti Skarði. Tað var ikki óvanligt, at menn máttu fara úr styllum og ganga á leistum niðaná.

Hóast viðurskiftini vóru,

sum tey vóru, var Gjógv ikki ein avbyrgd bygð. Posthúsið var hjá Petur Kristjani handilsmanni. Hagar kom posturin inn, og haðan fór hann út, rógvin umborð á skipini við bátum hjá StóraPeturi og ofta borin til Funnings, tá ið soleiðis var. Hvør minnst ikki Hans Jacob í Horni tær mongu ferðir, hann fór til Funnings í hesum ørindum fyri Petur Kristian. Tær ferðirnar mundu ikki allar vera so tespiligar. Men alt gekk, sum tað skuldi, hvørja ferð.

Tað var ikki gamansleikur at sleipa inn í Gjónna, ofta í ringum líkindum, langar flotar av samanbundnum petroleumstunnum og ikki minni at fáa tær niðan á Gjónna, eftir teim brøttu og longu trøppunum. Hetta arbeiddi var alt annað enn vandaleyst. Í bókini er ein dramatisk frásøgn um tað lívið. Tað lætandi tó, tá ið tey nýggju spøluni komu.

Ikki minsta sambandið við umheimin var telefonin, sum kom í 1907. Hon var hjá Sofus Debes, og hvør minnst ikki at verða biðin um at fara við telefonboðum til onkran mann har úti í bønnum. Tá fekst altíð eitt oyra afturfyri. Oftast mundi hetta vera skipsboð. Telefonin mundi lætta nógv um. Til tey blíðu fólkinu Sofus og Jóhannu komu nógv fremmant fólk, og ikki bara fyri at tala í telefon.

Ikki tann minsta týðningin fyri samskiptið inneftir og úteftir mundu handlarnir hava. Hesir handlar vóru meira enn bara handlar. Hagar komu nógvir menn,

ikki bara fyri at keypa, men eisini fyri at seta seg niðurat eina løtu at práta við aðrar. Hjá smádreingjum var hugnaligt at sita og lurta eftir monnum, sum vistu frá nógvum at siga bæði av sjógvi og landi. Eisini um politisk viðurskipti.

„Infrastrukturin“ var lítið at reypa av. Tað, sum gjørt varð av vegum, var pliktarbeidi. Teir vegir, sum gjørdir vóru í bygðini, vóru fyrst og fremst uppdyrkingarvegir; men teir mundu tó vera eitt sindur meira enn tað. Vegin heim eftir Norðan fyri Anna stakk Pætur á Bø út. Tá ið vegurin varð gjørdur úr bygðini Sunnan fyri Anna og knappliga heim til Nýggj garð, var Jacob Larsen í Búrstovu arbeidsformaður. Hetta var stórfyrir-tøka hjá bygðarfólkinum. At gera ta stóru og breiðu Niðaru Brúgv um Ánna í 1939 var einki annað enn eitt bragd. Hon stendur enn, sum hon varð gjørd, og hevur eisini klárað alla nýtiðar ferðslu.

Flutningskollvelting

Men størsta kollveltingin í øllum samskipti mundi vera, tá ið Benadikt í Bíggjarlagnum keypti hin nýggja og fina Bedfordlastbilin í 1950. Tað var av sonnum ein stórur dagur, tá ið sandbáturin „Ormurin“ í Fuglafirði kom við bilinum inn í Gjónna. Tað var tó neyvan nakar stuttleiki, sum umstøðurnar vóru tá, at fáa hann niðan á Gjónna. Har stóð nógv á, ikki minst hjá Benadikt. Við bilinum broyttist nógv og alt til tað betra. Vegasam-

band var tó ikki til aðrar bygðir. Bilurin var fyrst og fremst til arbeiddi í bygðini; men við hvørt sunnukvøld kundi bera til hjá ungðóminum at fáa Benadikt at koyra ein túr heim á Skarð (longri slapst ikki) og om-anaftur. Sessirnir vóru beinkir á lastini og dúgliga varð sungið. Hesin hugnaligi túrur kostaði eina krónu fyri hvønn.

Portrið til Norðhavið

Gjógvin er ljós og fjál á sumri. Í myrkri er hon ikki hugnalig og unnilig. Hon var tó livæðr Gjáarmanna til havsins og mólu so veður-bardir og útvekraðir í ymsar ættir við línutrogum, uppstandarum, kíkum og mongum øðrum, stak vektarmaðurin sum negldur á einum kassa (uppi yvir Tíggjundakrubbuni) har uppi undir berginum beint oman fyri vektina. Álvamsamur sat hann og stardi undan eynaglosunum niður á vektina, meðan avreit var. Búni hansara var eisini so nógv øðrvísi enn hjá útróðrarmanninum. Stundum bað hann útróðrarmannin taka ein lítlan fisk av aftur vektini, stundum skuldi hann býta ein minni fisk við ein størri, til tað vígaði. Sum tekin um, at vektin var í lagi, sást tú hann lyfta upp blýant, hann helt í høggu hond.

Hetta var sanniliga vinnulívsmentan og „stífur“ undir krignum við Gjógv. Og stóran kundu tær fiskarúgvurnar vera, sum skip og bátur hjá Gamla Sámali Peturi í Fuglafirði komu eftir, og